

اختلال‌های شخصیتی

اختلال شخصیت اسکیزوتایپی

ویژگی اصلی افراد مبتلا به اختلال شخصیت «اسکیزوتایپی» یا «گسیخته‌گون»، الگویی فراگیر از کاستی‌های اجتماعی و بین‌فردی‌ست و از غیرعادی‌ترین افراد به‌شمار می‌روند که حتی در نظر مردم عادی هم عجیب و غیرعادی‌ست و سبب جلب توجه و مضحکه‌ی دیگران می‌شوند که این کار، موجب تشدید گوشه‌گیری افراد «اسکیزوتایپی» می‌شود. اشتباه حسی و مسخ واقعیت، تفکر جادویی، عقاید منحصر به فرد و افکار عجیب و غریب از ویژگی‌های این افراد به‌شمار می‌رود. این اختلال فقط در موارد خاص به حد روان‌پریشی می‌رسد.

علائم:

- طبق طبقه‌بندی DSM-IV-TR، اختلال شخصیتی «اسکیزوتایپی» با دست‌کم ۴ مورد از موارد زیر قابل شناسایی‌ست:
- نه میلی به روابط نزدیک دارد، از جمله عضو یک خانواده بودن و نه از آن لذت می‌برد.
 - تقریباً همیشه فعالیت‌های انفرادی را ترجیح می‌دهد.
 - از فعالیت معدودی لذت می‌برد؛ البته اگر چنین فعالیت‌هایی وجود داشته باشد.
 - دوستان نزدیک یا محرم اسراری به‌جز بستگان درجه‌ی اول اصلاً وجود ندارد.
 - نسبت به تمجید یا انتقاد دیگران، بی‌تفاوت به‌نظر می‌رسد.
 - سردی هیجانی، کناره‌گیری یا بی‌تفاوتی عاطفی نشان می‌دهد.

ویژگی‌های تشخیصی:

همان‌طور که گفتیم، ویژگی اصلی افراد مبتلا به اختلال شخصیت «اسکیزوتایپی»، الگویی فراگیر از کاستی‌های اجتماعی و بین‌فردی‌ست که علاوه‌بر تحریف‌های شناختی یا ادراکی و رفتارهای عجیب و غریب، با ناراحتی حاد و ظرفیت اندک برای برقراری روابط صمیمانه مشخص می‌شود. این الگو از جوانی آغاز شده و در زمینه‌های مختلفی ظاهر می‌شود.

افراد مبتلا به اختلال شخصیت «اسکیزوتایپی»، بیش‌تر برای نشانه‌های اضطراب، افسردگی یا سایر عواطف ملال‌انگیز همراه با آنان و کم‌تر به‌علت خودِ ویژگی‌های اختلال شخصیت، اقدام به درمان می‌کنند. افراد مبتلا به این اختلال، ممکن است دچار دوره‌های روان‌پریشی گذرا یا اختلال «اسکیزوفرنیفرم» شوند.

ویژگی‌های خاص وابسته به فرهنگ، سن و جنسیت:

تحریف‌های شناختی و ادراکی را باید در بافت محیط فرهنگی فرد ارزیابی کرد. خصوصیات معین و فراگیر فرهنگی - به‌ویژه مواردی که با باورها و آداب و رسوم مذهبی در ارتباط‌اند - ممکن است از دید ناظر ناآگاه، «اسکیزوتایپی» به نظر بیایند. (مانند جادوکردن، احضار

در سرزمین عشق

پشت این خنده‌ی ساده

چه دنیایی‌ست که تو داری!

نیمی شجاعت، نیمی امیدواری، نیمی عشق

من با نگاهم، خنده‌ات را قاب می‌گیرم.

حلقه‌های فکرم گاه زنجیری می‌شوند

از این زنجیرها گاه رهایی نیست، اما

اصل، یافتن کلید عشق است!

می‌خواهم هر آن‌چه را که دوست دارم،

نگه‌دارم!

غافل از این که هر آن‌چه را که دربند کنی، از

تو دور می‌شود،

غریبه می‌شود و در نهایت، تو در بندش

می‌شوی!

شیرین بهادر (سپهری)

روح، اندیشه‌خوانی و...)

این اختلال ممکن است در کودکی و نوجوانی به صورت روابط اندک با همسالان، اضطراب اجتماعی، زبان و اندیشه‌های غریب و خیال‌پردازی‌های نامأنوس ظاهر شود.

این اختلال ممکن است اندکی در مردان شایع‌تر باشد.

شیوع:

این اختلال در ۳ درصد جمعیت وجود دارد و در بستگان تنی بیماران «اسکیزوفرنی»، بیش‌تر مشاهده می‌شود.

تشخیص افتراقی: براساس معیارهای کتاب (DSM-IV-TR)

اختلال شخصیت «اسکیزوتایپی» را می‌توان از اختلال هذیانی، «اسکیزوفرنیا» و اختلال خلقی همراه با ویژگی‌های روان‌پریشی تفکیک کرد، زیرا این اختلال‌ها همه با یک دوره از نشانه‌های روان‌پریشی پایدار (مانند هذیان‌ها و توهم‌ها) مشخص می‌شوند. در تفکیک کودکان مبتلا به اختلال شخصیت «اسکیزوتایپی» از گروه ناهمگون کودکان منزوی که رفتارشان با انزوای اجتماعی بارز، غیرعادی بودن یا زبان غریب مشخص می‌شود و ممکن است تشخیص‌هایی از انواع خفیف‌تر اختلال «تیسیتیک»، اختلال «آسپرژر»، اختلال زبان بیانی و اختلال زبان دریافتی-بیانی مختلط در موردشان صدق کند، مشکلات زیادی وجود دارد. این اختلال را هم‌چنین باید از نشانه‌هایی که ممکن است در ارتباط با مصرف مزمن مواد به‌وجود آید، مانند اختلال مرتبط با «کوکائین» متمایز کرد.

سایر اختلال‌های شخصیت نیز ممکن است با اختلال شخصیت «اسکیزوتایپی» اشتباه گرفته شوند زیرا آن‌ها ویژگی‌های مشترک معینی دارند؛ بنابراین تفکیک این اختلال‌ها بر مبنای تفاوت در ویژگی بارز آن‌ها بسیار مهم است. ویژگی‌های «اسکیزوتایپی» در طی نوجوانی، ممکن است بازتاب طغیان‌های هیجانی گذرا باشد تا یک اختلال پایدار شخصیت.

درمان:

برای درمان این اختلال شخصیت می‌توان از «روان‌درمانی» و «دارودرمانی» بهره گرفت. در هر حال، با اندیشه‌ی خاص و عجیب چنین افرادی باید با دقت و احتیاط روبه‌رو شد و دیدگاه‌ها و عقاید این بیماران نباید مورد استهزا یا قضاوت ارزشی قرار گیرد.

ادامه دارد...

منبع: DSM-IV-TR

مریم یوسفی

کارشناس روان‌شناسی عمومی

(زیر نظر استاد سعید عبدالملکی)